

Analýza zahraničního obchodu České republiky: Rozhoduje poptávka po autech

Jiří Pour, Economic Research, UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia

Shrnutí

- Podíl strojů, dopravních prostředků a průmyslového zboží se za deset let zvýšil v českém exportu o 5 procentních bodů na 70% a v českém importu o 6 procentních bodů na 59%.
- Česká ekonomika je zahraničním obchodem úzce navázána na EU a tato závislost se za uplynulých deset let snížila jen minimálně.
- Největší přebytek obchodní bilance má ČR tradičně s Německem, největší deficit s Čínou.
- Význam zahraničního obchodu pro českou ekonomiku dlouhodobě roste. Za posledních 20 let (1997-2017) se podle metodiky národních účtů podíl exportu zboží na HDP zvýšil z 27% na 67% a importu z 36% na 62%.
- Největší vliv na českou ekonomiku ze strany produkce má poptávka po dopravních prostředcích. Kdyby zmizel celý automobilový průmysl ČR, přišla by česká ekonomika vlivem ztráty přidané hodnoty uvedeného odvětví a snížení přidané hodnoty navazujícího řetězce dodavatelů za jinak neměnných okolností o 13% HDP.
- Produkce automobilového průmyslu se vyznačuje vysokou importní náročností (58%). Výrazně nižší importní náročnost mají ze zpracovatelských odvětví například výroba potravin (36%), kovových výrobků (42%), strojů a zařízení (42%). Z exportně významných odvětví služeb dosahuje importní náročnost pozemní a potrubní dopravy 29%.
- Hypotetický úplný výpadek poptávky po autech a jejich dílech v Německu by po zohlednění mezinárodních vazeb za jinak neměnných okolností umazal 4,2% českého HDP.
- Již zavedená cla USA na dovoz oceli a hliníku českou ekonomiku měřitelně neovlivní, případná dovozní cla na automobily by ale pocítila. Význam kompletní poptávky USA po autech a jejich dílech v HDP Česka je po zohlednění mezinárodních vazeb 0,54%. Ještě vyšší citlivost na poptávku USA po autech mají ekonomiky Mexika, Kanady, Koreje, Japonska, Německa, Maďarska a Slovenska.
- Brexit má potenciál negativně ovlivnit ekonomiky západní a střední Evropy, zatímco jižních států by se dotkl méně.
- Kompletní poptávka po autech a dílech v Británii se podílí 0,63% na HDP Česka, což je nejvyšší podíl ze všech zemí EU. Význam uvedené poptávky pro Německo činí 0,58% a pro Slovensko 0,55%.

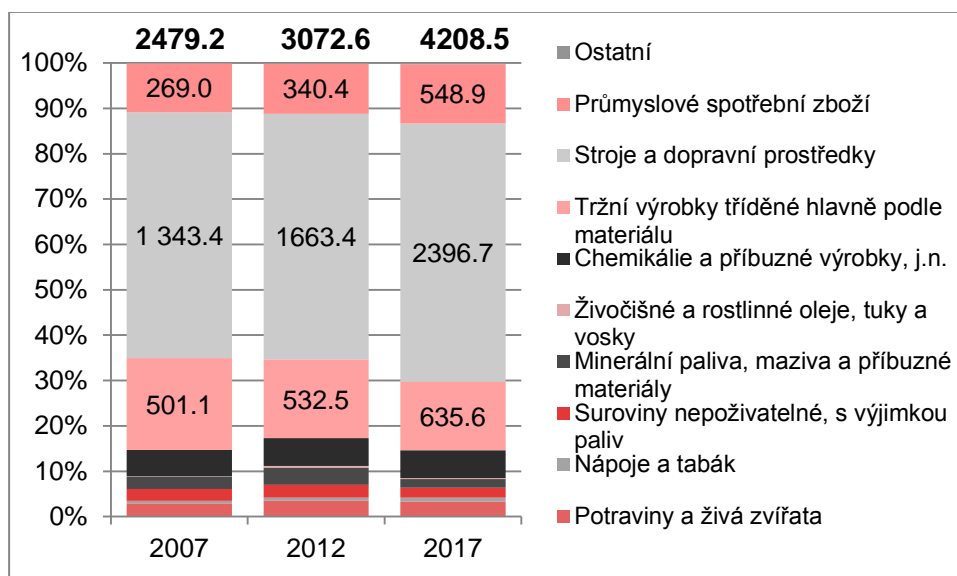
ÚVOD

Pro Českou republiku, jakožto malou otevřenou ekonomiku, má zahraniční obchod klíčový význam. Cílem této studie je analyzovat strukturu zahraničního obchodu Česka z komoditního a geografického hlediska a kvantifikovat dopady zahraničního obchodu do ekonomické výkonnosti. První dvě části jsou popisné a ukazují dlouhodobé trendy v komoditní a teritoriální struktuře exportu a importu. Následující dvě části jsou analytické. Ve třetí části ukazujeme skutečný význam exportu nejdůležitějších odvětví pro českou ekonomiku, pokud vezmeme v potaz, že každé odvětví ovlivňuje mnoho dalších v celém řetězci subdodavatelů, a že velká část produkce obsahuje dovezené mezivstupy. Ve čtvrté části rozšiřujeme analýzu dodavatelského řetězce na celý svět a na případových studiích ukazujeme, jak mohou šoky ve vybraných zemích ovlivnit českou ekonomiku po zohlednění přímých a nepřímých vazeb. Případové studie se týkají dvou aktuálně žhavých témat – „obchodní války“ s USA a možných dopadů Brexitu.

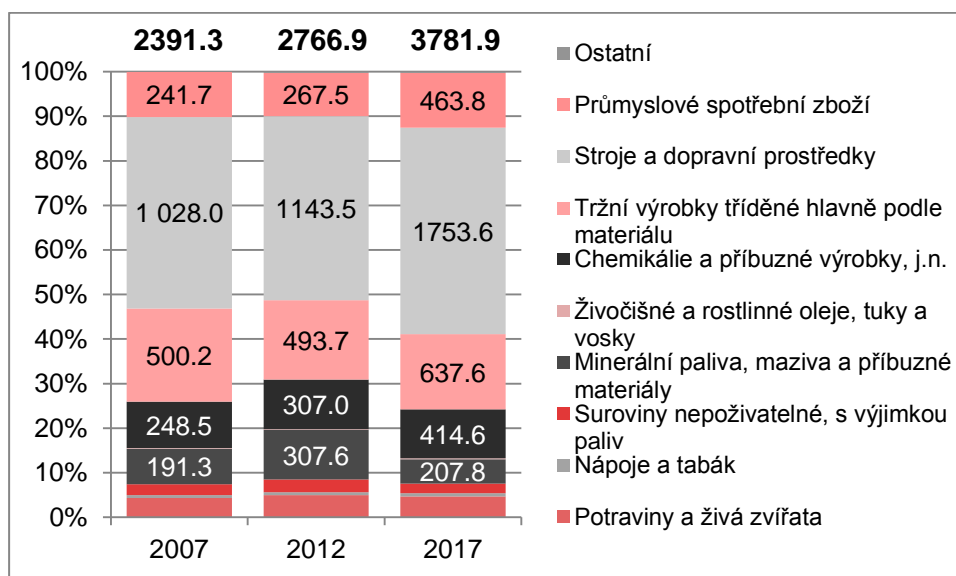
1. Komoditní struktura exportu a importu

Struktura exportu a importu z hlediska obchodovaných skupin komodit se za deset let změnila jen málo. 85% vývozu tvoří tři skupiny – stroje a dopravní prostředky (57%), tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu (15%) a průmyslové spotřební zboží (11%). Import je zastoupen těmito skupinami z necelých 76% v podobných proporcích. Když se podíváme blíže na skupiny strojů a průmyslového zboží jako na celek, kde je vyšší podíl přidané hodnoty, tak jejich podíl za deset let vzrostl o 5pb z 65% na 70% celkového exportu a na straně importu vzrostl o 6pb z 53% na 59%.

Graf 1: Komoditní struktura exportu (mld CZK, přeshraniční statistika)

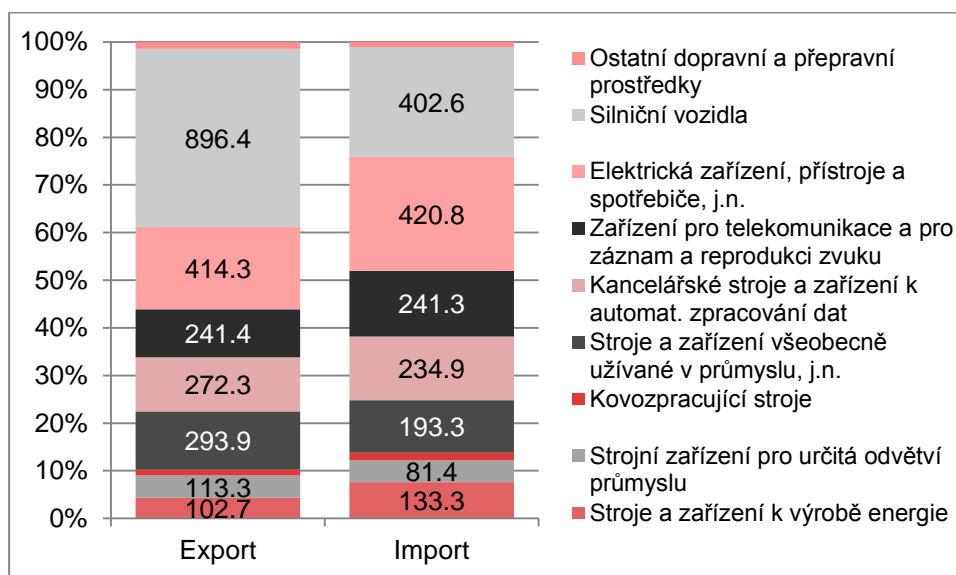

Zdroj: ČSÚ, UniCredit Research

Graf 2: Komoditní struktura importu (mld CZK, přeshraniční statistika)

Zdroj: ČSÚ, UniCredit Research

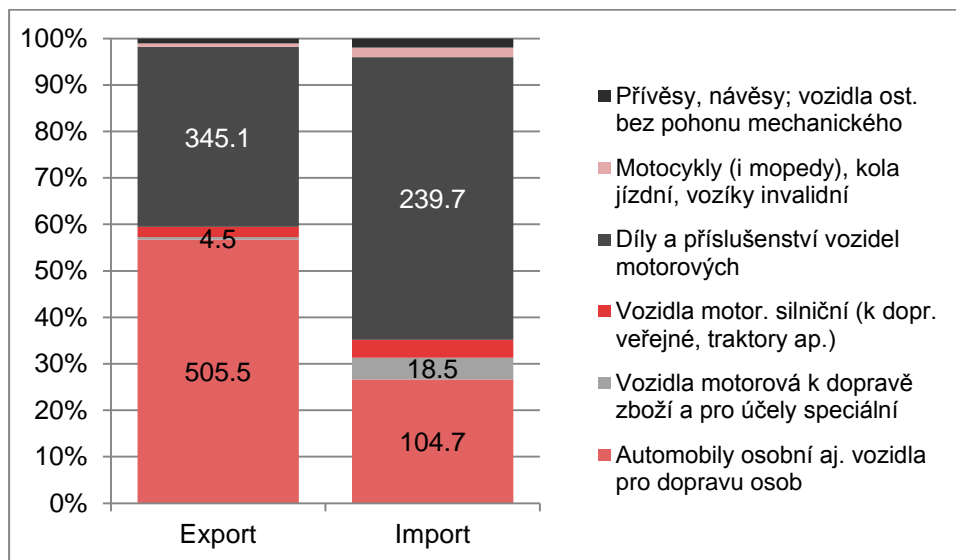
Ve skupině stroje a dopravní prostředky mají na straně exportu nejvyšší váhu silniční vozidla, následovány elektrickými zařízeními a spotřebiči s méně než polovičním vlivem. Na straně importu opět dominují tyto dvě položky, import elektrických zařízení má zde váhu nejvyšší.

Graf 3: Struktura exportu a importu strojů a dopravních prostředků (2017, mld CZK, přeshraniční stat.)

Zdroj: ČSÚ, UniCredit Research

Skupině silniční vozidla, dominují automobily na straně exportu, zatímco automobilové díly a příslušenství na straně importu, což není překvapivé vzhledem k tomu, že výrobci automobilů používají importované díly a součástky.

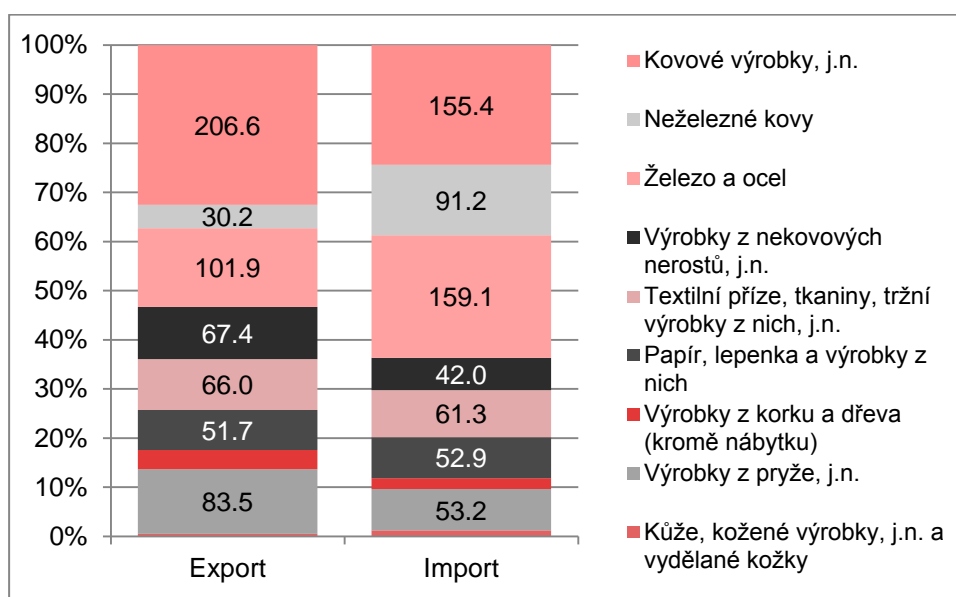
Graf 4: Struktura exportu a importu dopravních prostředků (2017, mld CZK, přeshraniční statistika)

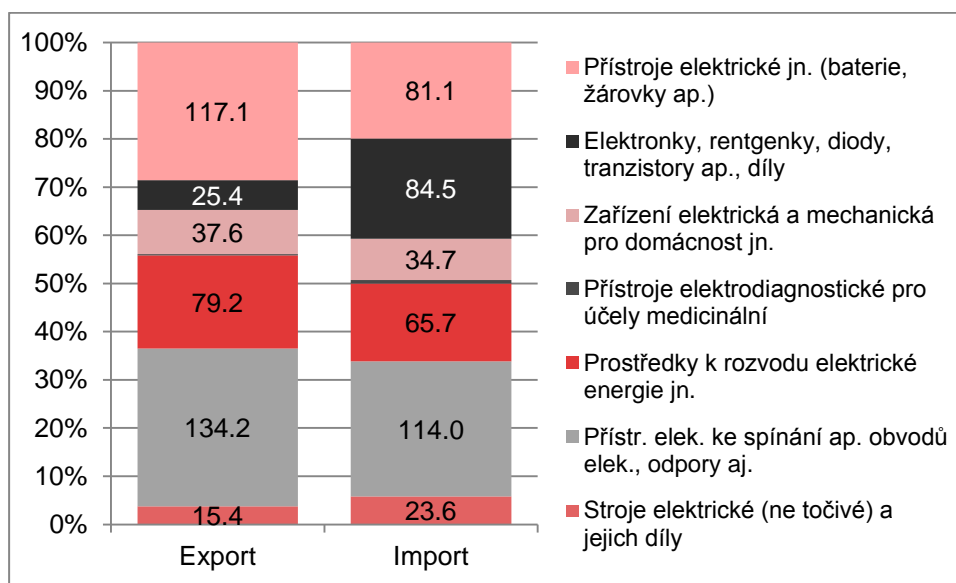
Zdroj: ČSÚ, UniCredit Research

Druhou nejvýznamnější skupinu, avšak s podílem 2,75 krát menším než skupina předchozí, tvoří výrobky tříděné podle materiálu. Na straně exportu i importu zde tvoří nejvýznamnější skupiny kovové výrobky a železo a ocel. Na straně exportu převažuje první jmenovaná skupina, zatímco druhá jmenovaná dominuje v importu. I zde tedy lze pozorovat zpracovatelský charakter české ekonomiky, která z importovaných mezivstupů exportuje finální kovové výrobky.

Graf 5: Struktura exportu a importu zboží tříděného podle materiálu (2017, mld CZK, přeshraniční stat.)

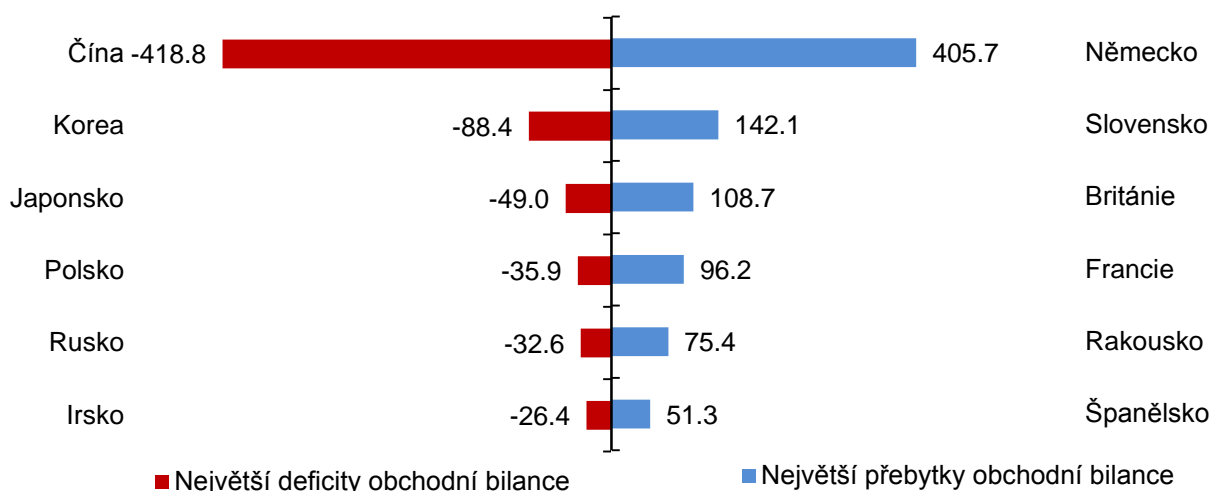
Zdroj: ČSÚ, UniCredit Research

Graf 6: Struktura exportu a importu průmyslového spotřebního zboží (2017, mld CZK, přeshraniční stat.)

Zdroj: ČSÚ, UniCredit Research

2. Teritoriální složení zahraničního obchodu

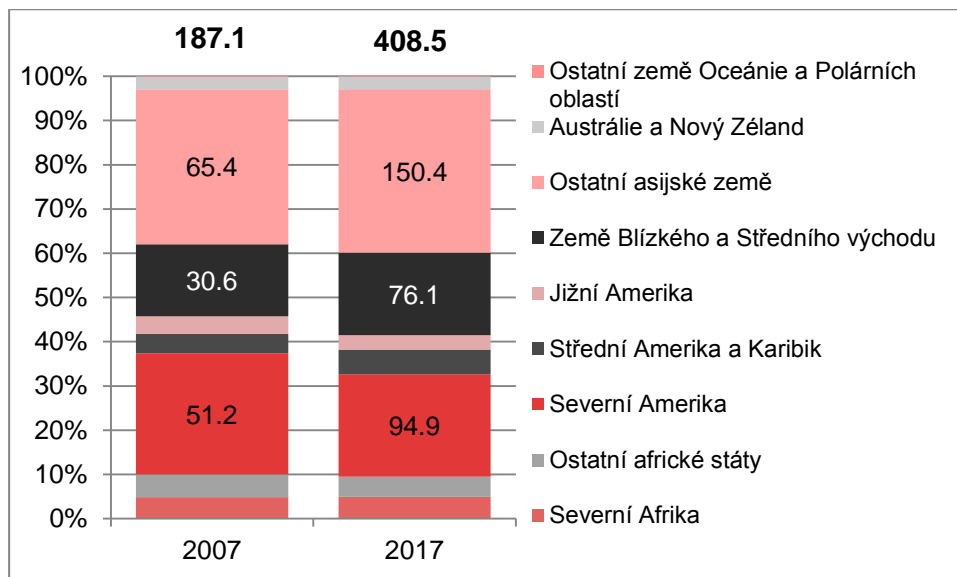
Česká ekonomika je zahraničním obchodem úzce navázána na EU28 a tato závislost se za uplynulých deset let snížila jen minimálně. V roce 2017 plynulo do Evropy 90,2% českého exportu a 83,7% do evropské osmadvacítky oproti 92,4% a 85,7% v roce 2007. Česko dovezlo v roce 2017 72,1% celkového importu z Evropy a 65,7% z EU28, v roce 2007 se jednalo o 78,8% a 70,9%.

Graf 7: Šest zemí, se kterými má ČR největší schodky a přebytky bilance zahraničního obchodu (2017, mld CZK, přeshraniční statistika)

Zdroj: ČSÚ, UniCredit Research

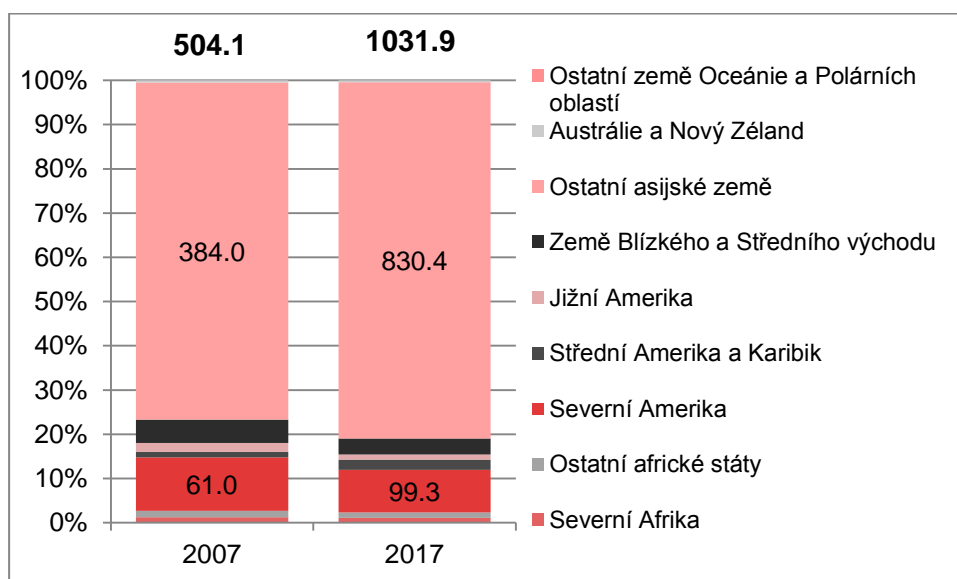
Co se týče zbývajícího 9,8% podílu exportu do světa mimo Evropu a 27,9% podílu importu z neevropských zemí, na straně exportu dominují asijské země, severní Amerika a s odstupem země Blízkého východu, zatímco v importu těžce převažují asijské země, které tvoří přes 80% podílu mimoevropského importu. Uvedené proporce se za deset let na straně exportu i importu změnilo jen minimálně. Import ze zemí mimo EU převyšuje export do těchto zemí dvaapůlkrát.

Graf 8: Teritoriální složení exportu mimo Evropu (2017, mld CZK, přeshraniční statistika)

Zdroj: ČSÚ, UniCredit Research

Graf 9: Teritoriální složení importu ze zemí mimo Evropu (2017, mld CZK, přeshraniční statistika)

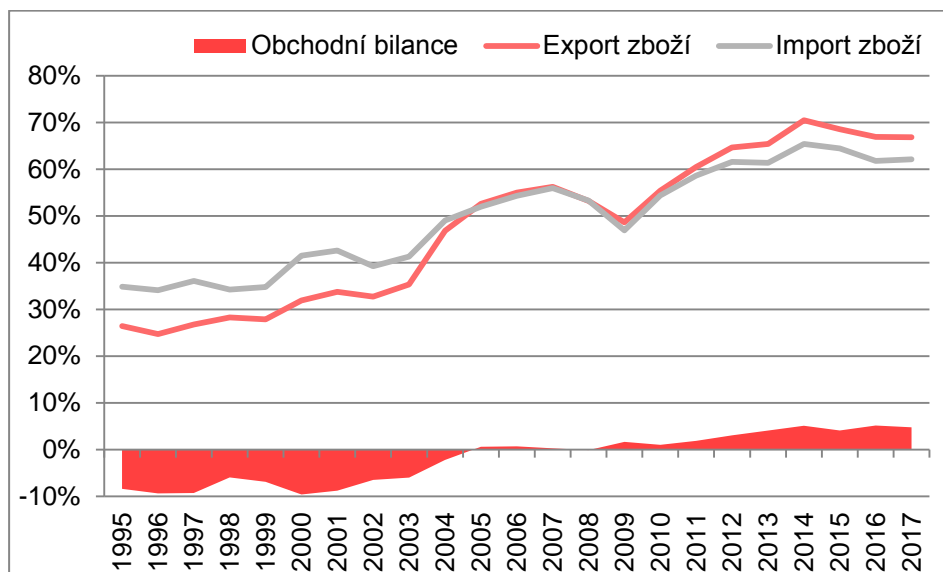

Zdroj: ČSÚ, UniCredit Research

3. Význam zahraničního obchodu pro českou ekonomiku

Podíl zahraničního obchodu na HDP historicky roste a ilustruje rostoucí otevřenost české ekonomiky. Za posledních 20 let (1997-2017) vzrostl podíl exportu zboží na HDP z 27% na 67% a importu z 36% na 62%. Vyšší otevřenost ekonomiky na jednu stranu znamená vyšší zapojení se do světových výrobních řetězců a s tím spojený přístup k technologiím vedoucím k rychlejšímu růstu produktivity práce, na druhou stranu vyšší otevřenost znamená i vyšší citlivost na vnější ekonomické šoky.

Graf 10: Vývoj podílu zahraničního obchodu se zbožím na HDP (statistika národních účtů)

Zdroj: ČSÚ, UniCredit Research

Česká ekonomika je svojí produkcí značně závislá na importovaných mezivstupech, což snižuje podíl přidané hodnoty, kterou firmy do své produkce vkládají. Tato závislost ale na druhou stranu tlumí dopady případných negativních šoků v podobě poklesu poptávky po naší produkci ze zahraničí.

Když chceme kvantifikovat, kolik importu je v konečném důsledku obsaženo v produkci určitého odvětví české ekonomiky, nevystačíme si s pouhým podílem importovaných mezivstupů na produkci daného odvětví. Je to dáno tím, že i obsažené mezivstupy vyrobené jinými odvětvími v ČR v sobě obsahují určitou část importovaných součástí, a tento efekt se kumuluje ve všech úrovních dodavatelsko-odběratelského řetězce. Skutečný obsah importu v produkci konkrétního odvětví tak nelze zjistit přímo, avšak lze ho odhadnout z input-output tabulek pomocí maticových operací. Odhady sice z důvodu různých omezení nemohou být přesné, avšak mají důležitou vypovídací schopnost.

Tabulka 1 ukazuje tyto výpočty pro 11 nejvíce exportujících odvětví českého průmyslu, které společně tvoří 70% exportu a spotřebovávají (přímo) 53% importovaných mezivstupů. Automobilový průmysl je na prvním místě s 21,7% podílem na celkovém exportu ČR. Tento průmysl přímo zpracovává 40,3% mezivstupů pocházejících z importu, kam se řadí materiály, dovezené součástky, energie, stroje, a třeba i počítače v kancelářích designérů. Pokud však vezmeme v potaz i import obsažený v celém řetězci dodavatelů, dojdeme k importní náročnosti české automobilové produkce ve výši 57,8%. Tam je už započítána

např. i dovezená energie a ropa, kterou spotřeboval český výrobce pneumatik dodávaných jako mezivstupy do českých automobilek. Celkový podíl automobilového průmyslu na importovaných mezivstupech se tak zvýší z 16,6% na 23,8%.

Jak by tedy ovlivnil případný výpadek produkce tohoto odvětví českou ekonomiku po zohlednění přímých i nepřímých vazeb? Toto ukazuje HDP multiplikátor, který se v případě automobilového průmyslu pohybuje okolo 0.41, což znamená, že pokles produkce o 100 jednotek vyvolá pokles HDP o 41 jednotek. Kdybychom však vzali v potaz i dodatečné efekty v podobě růstu nezaměstnanosti a poklesu spotřeby, dostali bychom se až k efektu 0.54. Když vezmeme v potaz velikost produkce, vyjde nám váha automobilového průmyslu v českém HDP po zohlednění všech přímých a nepřímých efektů přes 13% oproti 5,6% pouze přímého vlivu v roce 2016. Toto číslo říká, že kdyby z české ekonomiky zmizel celý automobilový průmysl, došlo by za jinak neměnných okolností ke snížení českého HDP, do nějž se započítává i efekt navazujícího řetězce dodavatelů, okolo 13%. To by ekonomiku vrátilo zhruba do roku 2012 a zároveň podstatně snížilo potenciál k dalšímu růstu. Odhadnuté významy v HDP pro další odvětví v tabulce 1 nelze sčítat dohromady, neboť vlivy se mezi odvětvími překrývají.

Druhý největší exportér – strojírenský průmysl – zapracovává do své produkce přímo i nepřímo 42% importu, o poznání méně než průmysl automobilový. Nejvyšší importní náročnost ukázal segment výroby počítačů a elektroniky – 63%. Není to překvapivé, protože z velké části u nás dochází pouze ke smontování komponent vyrobených např. v Číně. Nejmenší importní náročnosti produkce vykazují logicky služby, kde je hlavním výrobním vstupem lidská práce, a nikoliv materiál. Díky tomu mají služby nejvyšší podíly vlastní přidané hodnoty a v důsledku tedy i nejvyšší HDP multiplikátory. Do tabulky největších exportérů se dostalo jedno odvětví služeb – doprava s 13,8% přímým a 28,7% celkovým obsahem importu ve své produkci. Celkový význam pozemní a potrubní dopravy v HDP je včetně přímých i nepřímých efektů téměř 6%.

Tabulka 1: Přímé a nepřímé podíly importu v produkci nejvýznamnějších českých exportujících odvětví (dohromady tvořících 70% českého exportu) a význam odvětví v HDP

Odvětví	Podíl na exportu**	Podíl na import. mezivstupech	Podíl na import. mezivstupech včetně nepřímých efektů*	Podíl importu na produkci	Importní náročnost včetně nepřímých efektů*	Přímý podíl v HDP	Význam v HDP vč. nepřímých efektů*
Výroba motorových vozidel, přívěsů a návěsů	21.7%	16.6%	23.8%	40.3%	57.8%	5.6%	13.3%
Výroba strojů a zařízení	8.0%	4.0%	6.3%	26.9%	42.0%	2.5%	5.1%
Výroba počítačů, elektronických a optických přístrojů	7.6%	7.1%	8.3%	54.2%	63.0%	1.6%	3.2%
Výroba elektrických zařízení	5.8%	4.5%	5.9%	39.1%	51.1%	2.0%	3.8%
Výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků	5.3%	4.1%	6.3%	27.3%	41.9%	3.2%	5.8%
Výroba pryžových a plastových výrobků	5.1%	4.7%	6.1%	39.9%	51.9%	2.1%	3.4%
Výroba základních kovů, hutní zpracování kovů; slévárenství	4.1%	3.8%	5.3%	41.7%	57.3%	0.9%	2.0%
Výroba chemických látek a chemických přípravků	3.9%	3.1%	4.2%	39.1%	54.2%	0.8%	1.7%
Výroba potravinářských výrobků	3.4%	2.2%	4.7%	16.8%	36.3%	1.4%	4.4%
Pozemní a potrubní doprava	3.3%	2.0%	4.1%	13.8%	28.7%	3.0%	5.9%
Výroba ostatních nekovových minerálních výrobků	2.2%	1.5%	2.3%	24.7%	38.2%	1.2%	2.3%

* Odhady založené na výpočtech z input-output tabulek pro rok 2013 (ČSÚ). Uvedené vlivy nelze sčítat za více odvětví najednou

**Statistika národních účtů

4. Vliv poptávky v různých zemích na českou ekonomiku prostřednictvím mezinárodních dodavatelsko-odběratelských řetězců

Význam konkrétního odvětví v celé ekonomice nelze měřit pouze pomocí jeho přímé váhy v HDP, neboť by to ignorovalo nepřímé vlivy prostřednictvím celého řetězce propojených dodavatelů. Podobně nelze dopad změny spotřeby či produkce výrobků určitého odvětví v určité zemi na českou ekonomiku měřit pouze velikostí mezivstupů importovaných přímo z ČR. Docházeli bychom k mylným závěrům, že když do dané země nic neexportujeme, případný propad tamní poptávky se nás nijak nedotkne. Opak může být pravdou, neboť daná země může importovat významné množství z jiných zemí, kam ČR dodává významné množství komponentů. Přímé i nepřímé vazby mezi ekonomikami lze zkoumat pomocí světových input-output tabulek (WIOT), které pokrývají 43 zemí světa, tvořících dohromady 86% světového HDP v členění na 56 odvětví.

Tabulka 2 ukazuje, jaký vliv má celková poptávka ve vybraných zemích po produktech nejvíce exportujících českých odvětví na českou ekonomiku po zohlednění všech mezinárodních dodavatelsko-odběratelských vztahů (za jinak neměnných okolností). Z celkové poptávky je zvlášť vyčleněna konečná poptávka, kde dominuje spotřeba domácností, dále jde o spotřebu vlády, neziskových institucí a o investice. Celková poptávka pak zahrnuje i vliv výroby firem.

Největší vliv má na českou ekonomiku zahraniční poptávka po automobilech. Kdyby hypoteticky došlo v Německu ke 100% výpadku koncové poptávky po automobilech, česká ekonomika by za jinak neměnných okolností ztratila 1,8% svého HDP. Kdyby Německo přestalo auta nejen spotřebovávat, ale i vyrábět, česká ekonomika by to pocítila už výrazným propadem o 4,2%. Na druhém místě (řazeno vlivem koncové poptávky) se umístilo Rusko s vlivem spotřeby 0,6% HDP a kompletní poptávky 0,76% HDP. Zajímavý je případ Slovenska, kde má poptávka spotřebitelů zanedbatelný význam 0,09% českého HDP, avšak poptávka výrobců po komponentech je po Německu druhá nejvyšší, byť s několikanásobným odstupem – 0,81% HDP.

Tabulka 2: Významy koncové poptávky a poptávky vč. výrobních mezivstupů vybraných zemí po produktech českých významně exportních odvětví v českém HDP (%). Země jsou řazeny dle významu koncové poptávky po automobilech. Vlivy nelze kvůli překryvu za jednotlivá odvětví sčítat.

	Dopravní prostředky		Strojírenství		Elektronika, PC		Kovové výrobky		Elektrická zařízení		Nábytek		Potravinařství		Stavebnictví	
	konečná	komplet	konečná	komplet	konečná	komplet	konečná	komplet	konečná	komplet	konečná	komplet	konečná	komplet	konečná	komplet
GER	1.80	4.24	0.83	2.00	0.45	0.63	0.30	0.79	0.39	0.93	0.40	0.54	0.65	1.08	0.74	1.11
RUS	0.60	0.76	0.17	0.22	0.05	0.07	0.02	0.02	0.01	0.01	0.02	0.03	0.10	0.12	0.08	0.21
FRA	0.52	0.71	0.10	0.19	0.09	0.13	0.04	0.11	0.05	0.10	0.07	0.09	0.18	0.26	0.28	0.36
GBR	0.50	0.63	0.12	0.19	0.10	0.14	0.06	0.10	0.05	0.08	0.07	0.09	0.15	0.22	0.12	0.24
USA	0.46	0.54	0.24	0.45	0.08	0.35	0.06	0.09	0.06	0.24	0.07	0.07	0.09	0.13	0.12	0.33
CHN	0.35	0.58	0.30	0.30	0.08	0.10	0.02	0.15	0.09	0.08	0.05	0.09	0.06	0.14	0.01	0.15
POL	0.33	0.53	0.10	0.17	0.06	0.11	0.06	0.47	0.04	0.12	0.06	0.11	0.28	0.47	0.22	0.39
ITA	0.23	0.32	0.11	0.33	0.07	0.10	0.04	0.15	0.04	0.11	0.05	0.10	0.27	0.35	0.14	0.21
AUT	0.15	0.30	0.09	0.23	0.04	0.06	0.04	0.12	0.04	0.11	0.07	0.10	0.11	0.26	0.15	0.27
TUR	0.13	0.18	0.09	0.12	0.04	0.05	0.01	0.03	0.02	0.04	0.01	0.02	0.03	0.04	0.06	0.07
SVK	0.09	0.81	0.13	0.24	0.02	0.10	0.01	0.15	0.03	0.11	0.07	0.11	0.54	0.56	0.10	0.19

Zdroj: Výpočty UniCredit na základě dat WIOT

4.1 Případová studie – „obchodní války“ vedené USA

Pod pojmem „obchodní války“ máme na mysli zavádění cel na dovoz do USA proti Číně, EU a dalším zemím a následná odvetná opatření. Cla na ocel a hliník jsou již v platnosti, avšak pro EU je největší hrozbou uvalení cel na automobily. Cla zdražují dovezené výrobky a motivují odběratele nakupovat výrobky cly nezatížené, tedy především z domácí produkce. Z tabulky 2 vidíme, že význam spotřeby v USA pro českou ekonomiku je poměrně malý a nejvýznamnější spotřební skupinou jsou dopravní prostředky. Ovšem kdyby USA přestaly zcela nakupovat automobily, které obsahují aspoň nějaké české komponenty, ČR by to pocítila za jinak neměnných okolností nevelkým poklesem HDP o 0,46%. Pokud by i američtí výrobci aut zcela omezili import komponentů, dopad na ČR by stoupl na stále omezených 0,54% HDP. Jak ukazuje tabulka 3, ze zemí EU by bylo tímto hypotetickým scénářem nejvíce postiženo Německo (1,0% HDP) a Maďarsko (0,81% HDP). Největší „páku“ prostřednictvím poptávky po autech však USA mají na Mexiko (3,09% HDP), Kanadu (1,78%) a Jižní Koreu (1,43%). V praxi je však realističtější, že Američané budou na případná cla reagovat jen částečným omezením poptávky, takže skutečný dopad bude jen zlomkem teoretických vlivů.

Tabulka 3: Význam poptávky USA po autech a dílech pro vybrané země v % HDP. Konečná poptávka a celková včetně poptávky amerických výrobců po mezivstupech.

	konečná	komplet
MEX	2.41	3.09
CAN	1.35	1.78
KOR	1.19	1.43
JPN	0.88	1.01
GER	0.86	1.00
HUN	0.70	0.81
SVK	0.56	0.63
CZE	0.46	0.58
AUT	0.43	0.56
POL	0.28	0.35
ITA	0.28	0.36
SWE	0.28	0.36
GBR	0.22	0.29
CHN	0.20	0.29
TUR	0.16	0.23
ESP	0.15	0.19
FRA	0.12	0.17

Zdroj: Výpočty UniCredit na základě dat WIOD

Co se týče cel USA na ocel a hliník, je jejich vliv na ČR mizivý. Vliv základních kovů, které do USA přímo či nepřímo exportujeme, je prakticky nulový a význam kovových výrobků (pokud by byly cly také postiženy) je minimální – dopad vyčíslujeme na 0,09% HDP v případě kompletního odstřižení americké poptávky. Efekt v položkách základní kovy i zpracované kovové produkty na ostatní země EU, Čínu nebo nedávno v této souvislosti silně medializované Turecko by byl podobně málo významný. Výrazněji by hypotetické kompletní odstřižení americké poptávky po těchto produktech pocítila Kanada, kde je navázáno 0,74% HDP prostřednictvím odvětví základní kovy, resp. 0,64% HDP přes zpracované kovové produkty (uvedené vlivy nelze kvůli překryvu sčítat).

Největší pozornost se v souvislosti s obchodními válkami zaměřuje na obchodní spory mezi USA a Čínou. Tabulka 4 ukazuje, jaký celkový vliv po započítání všech přímých a nepřímých vazeb má konečná spotřeba (resp. konečná spotřeba spolu s mezispotřebou komponent ve

výrobě daného průmyslu) ze strany USA na HDP Číny a naopak ze strany Číny na HDP USA. Tabulka obsahuje 10 odvětví s největšími vlivy. Nepřekvapí, že v obchodní válce tahají Spojené státy za mnohem delší konec provazu než Čína. Pro Čínu je nejdůležitější americká poptávka po elektronice včetně PC a textilu, a dále po nábytku, automobilech a strojích. Kdyby Američané hypoteticky eliminovali veškerou konečnou spotřebu elektroniky, kde má sebemenší podíl Čína (což si lze jen obtížně představit), pocítila by to Čína za jinak neměnných okolností propadem HDP (resp. zpomalením růstu) o 0,60%. Kdyby byly čínské komponenty vyřazeny i z americké výroby elektroniky, celkový dopad by se nepatrně zvýšil na 0,65% HDP. Americká poptávka po textilu má pro Čínu odhadovaný význam 0,50% HDP (resp. 0,52%), po nábytku 0,22% HDP (0,24%) a automobilech 0,20% HDP (0,29%). Vliv poptávky Číny na ekonomiku USA je mnohem menší. Největší význam má konečná poptávka po automobilech a ostatních dopravních prostředcích, kam spadají především letadla. Kdyby Číňané zcela eliminovali konečnou poptávku po této produkci, kde mají sebemenší podíl USA (což si lze opět jen těžko představit), americká ekonomika by poklesla za jinak neměnných okolností v obou případech odhadem o pouhých 0,07%. Vliv celkové poptávky včetně mezivstupů do výroby těchto odvětví je pak 0,11% a 0,08% HDP. Největší celkový vliv má poptávka po elektronice s potenciálem vymazat 0,19% HDP USA, a dále celková poptávka po potravinách, která může ovlivnit 0,12% HDP USA. V praxi samozřejmě na obou stranách nemůže dojít k úplné eliminaci soupeře z dovozů, vždy se bude jednat o určitou proporcionalní část uvedených vlivů.

Jak jsou celkové přímé obchodní toky významné pro obě ekonomiky, můžeme ilustrovat následujícími čísly. V roce 2017 exportovala Čína do USA 505,6 mld dolarů, což činilo 4,1% čínského HDP. Naproti tomu export USA do Číny dosáhl 154,9 mld dolarů s váhou 0,8% HDP Spojených států. V tabulce 4 vidíme, že pokud jde o produkci obchodovatelného zboží, mají Čína i USA velmi podobnou – a to relativně nízkou – importní náročnost (16,2 a 16,8%). Celková importní náročnost včetně produkce služeb je pak v USA o poznání nižší, neboť importně nenáročné služby mají v této ekonomice oproti průmyslové Číně mnohem větší váhu. Když budeme předpokládat importní náročnosti obchodu mezi těmito zeměmi ve stejné výši jako pro kompletní produkci zboží, dostaneme pro Čínu význam přímého exportu do USA 3,4% HDP a pro USA význam přímého exportu do Číny 0,7% HDP. Čísla tedy naznačují, že konec provazu, za který v obchodním sporu tahá USA, je asi pětkrát delší než v případě Číny.

Sebejistota Donalda Trumpa ohledně převahy USA se tak může zdát oprávněná. Dodejme však, že obchodní válku mohou prohrát nakonec všichni včetně amerických spotřebitelů a výrobců zvyklých na nízké ceny čínského importu. Zároveň je nutné si uvědomit, že ačkoliv se všechna uvedená čísla mohou zdát relativně nízká, neobsahují těžko vyčíslitelné ztráty plynoucí z ochlazení spotřebitelského sentimentu a ochoty ekonomických subjektů riskovat novými investicemi. Na druhou stranu lze kritiku čínských obchodních praktik založených na často dumpingových cenách a krádežím duševního vlastnictví ze strany USA chápat. Zhodnotit přínosy a náklady politiky Donalda Trumpa tak bude možné až z odstupem. Bude záležet na tom, zda se narovnání poměrů v zahraničním obchodě podaří dosáhnout bojovnou rétorikou bez zavádění následných opatření tak, aby byly vedlejší negativní dopady obchodních válek minimalizovány.

Tabulka 4: Importní náročnosti produkce USA a Číny a význam poptávky v USA na Čínskou ekonomiku (a naopak) prostřednictvím nejvlivnějších odvětví. Vliv konečné spotřeby a kompletní poptávky včetně mezivstupů do výroby v % HDP. Uvedené vlivy nelze kvůli překryvu sčítat.

Vliv USA na Čínu			Vliv Číny na USA			Importní náročnost produkce		
	konečná	komplet		konečná	komplet		USA	Čína
Elektronika	0.60	0.65	Automobily	0.07	0.11	Prod. celkem	7.9%	13.4%
Textil	0.50	0.52	Ostatní dopr. pro.	0.07	0.08	Zboží	16.8%	16.2%
Nábytek	0.22	0.24	Stroje	0.06	0.11	Zprac. průmysl	18.2%	17.6%
Automobily	0.20	0.29	Elektronika	0.06	0.19			
Strojírenství	0.20	0.26	Potraviny	0.06	0.12			
Elektrická zařízení	0.17	0.19	Elektrická zařízení	0.02	0.07			
Zpracované kovy	0.06	0.11	Zemědělství	0.02	0.05			
Chemie	0.05	0.11	Textil	0.01	0.07			
Plasty, guma	0.04	0.09	Farmaceutika	0.01	0.03			
Základní kovy	0.02	0.07	Chemie	0.01	0.10			

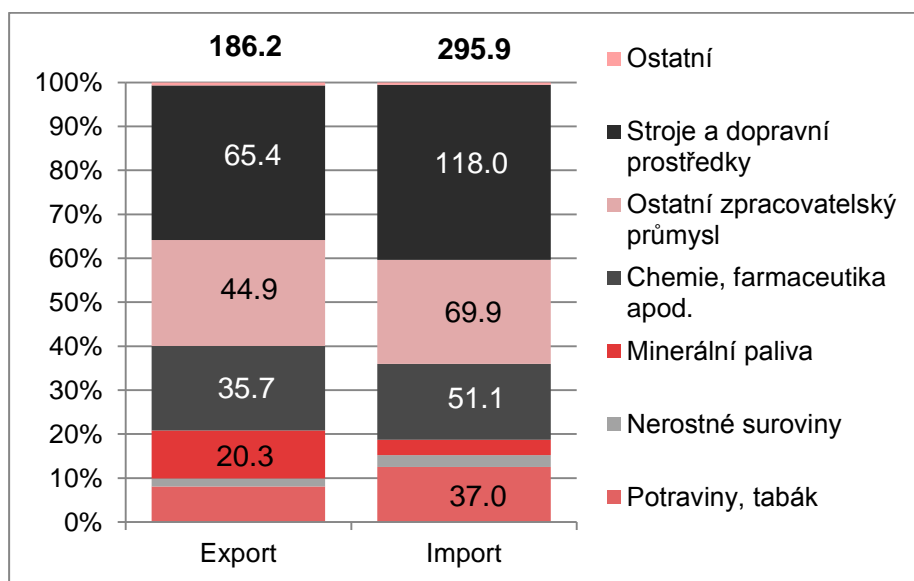
Zdroj: Výpočty UniCredit na základě dat WIOD

4.2 Případová studie – Brexit

Podobně jako v příkladu z 4.1. lze i dopady Brexitu jen těžko odhadovat, když neznáme jeho konkrétní podobu. Můžeme se však zaměřit na citlivost vybraných evropských zemí na britskou poptávku po produktech určitých odvětví. V nejhorším scénáři Brexitu by se mezi Británií a EU vytvořila celní bariéra podobná té, jakou EU chrání svůj vnitřní trh vůči zbytku světa. Kdyby Británie reagovala stejně, velká část zboží z EU by v Británii významně zdražilo a britští spotřebitelé by jej z větší či menší části nahradili z domácí produkce či dovozy z jiných zemí.

Z čísel vyplývá, že je Británie více závislá na exportu do EU, než EU na exportu do Británie. Podíl britského exportu zboží do EU činil v roce 2017 přes 186mld EUR, což bylo 8,0% britského HDP. Na druhou stranu britský import zboží z EU ve výši téměř 296mld EUR má váhu pouze 2,3% HDP Evropské unie (bez Británie). Skutečný přímý dopad krajně nepravděpodobného úplného přerušení obchodní výměny mezi těmito zeměmi by byl však tlumen importní náročností exportu, neboť výpadek exportu znamená i výpadek importovaných komponentů. Importní náročnost britského exportu zboží do EU se pohybuje odhadem okolo 34,5%, po tomto očištění je tedy odhadovaný dopad hypotetického úplného přerušení zahraničního obchodu na Británii okolo 5,3% HDP. Pro zbytek EU bude vzhledem k velikosti tohoto celku platit nejspíš nižší importní náročnost exportu do Británie, a proto výsledný dopad zřejmě nebude o mnoho nižší než 2% HDP EU. V modelovém příkladu se nezabýváme tím, jakým způsobem budou výpadky importu na obou stranách nahrazeny.

Negativa Brexitu však dopadají na jednotlivé země EU různě. Pro ilustraci dopadů šoků z výpadku britské poptávky ve vybraných důležitých odvětvích na konkrétní země se podívejme na tabulku 5. Ta ukazuje efekty pro případ nejhoršího a extrémně nepravděpodobného scénáře, kdyby Británie ze 100% eliminovala podíly konkrétních zemí na koncové spotřebě produktů konkrétního odvětví (resp. koncové spotřeby a mezispotřeby ve výrobě). V praxi by pak výsledek byl jen určitou (nejspíš malou) proporcionální částí odhadnutého vlivu v závislosti na velikosti šoku.

Graf 11: Komoditní struktura Britského zahraničního obchodu s EU (2017, mld EUR, přeshraniční stat.)

Zdroj: ČSÚ, UniCredit Research

Ze strany EU je nejvíce obávaným dopadem opět pokles poptávky po automobilech. Výpadkem poptávky po automobilech by byla nejvíce postížena Česká republika. Hypotetická eliminace přímého i nepřímého podílu produkce ČR na britské konečné spotřebě by umazala zhruba 0,50% českého HDP, po přičtení poptávky po mezispotřebě britského automobilového průmyslu by efekt vzrostl na 0,63% HDP. Na dalších příčkách se umístilo Slovensko (0,47% resp. 0,55% HDP) a Německo (0,47% resp. 0,58% HDP). Další významné odvětví z hlediska britské poptávky je potravinářství. Zde je velmi závislé Irsko s dopadem 2,16% resp. 2,73% HDP, dále Belgie (0,34% resp. 0,46% HDP) a Nizozemsko (0,33% a 0,50% HDP). Pro Česko odhadujeme maximální možný efekt výpadku britské poptávky po potravinách 0,15% resp. 0,22% HDP. Co se týče strojírenství, nejvíce závislé na britské poptávce jsou Německo (0,13% resp. 0,19% HDP) a Česko (0,12% a 0,19% HDP). Analýza vybraných odvětví naznačuje, že Brexit má potenciál negativně ovlivnit ekonomiky západní a střední Evropy, zatímco jižních států by se dotkl méně.

Tabulka 5: Vliv poptávky Velké Británie po produktech významných odvětví na vybrané země EU. Konečná poptávka a kompletní včetně poptávky po komponentech ve výrobě daného odvětví. Uvedené vlivy nelze z důvodu překryvu sčítat.

Automobily a díly			Potraviny a nealko nápoje			Stroje		
	konečná	celkem		konečná	celkem		konečná	celkem
CZE	0.50	0.63	IRL	2.16	2.73	DEU	0.13	0.19
SVK	0.47	0.55	BEL	0.34	0.46	CZE	0.12	0.19
DEU	0.47	0.58	NLD	0.33	0.50	HUN	0.11	0.17
HUN	0.30	0.41	DNK	0.32	0.41	AUT	0.09	0.13
BEL	0.25	0.35	POL	0.24	0.32	NLD	0.09	0.16
POL	0.24	0.36	HUN	0.18	0.26	DNK	0.09	0.14
ESP	0.17	0.22	FRA	0.16	0.22	ITA	0.08	0.12
ITA	0.11	0.16	CZE	0.15	0.22	SWE	0.08	0.12
FRA	0.10	0.16	DEU	0.15	0.22	SVK	0.07	0.12
IRL	0.09	0.20	ITA	0.14	0.18	IRL	0.07	0.13

Zdroj: Výpočty UniCredit na základě dat WIOD

Disclaimer:

UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., within developing relationships with its clients and generally informing the public creates and publishes analytical outputs, mostly outputs related to financial markets, currencies and interest rates and stock or investment analyses.

These analytical outputs are meant for informational purposes only, do not represent any offer, or suggestion to buy or sell any investment instrument, they focus only on own and independent investment decision and do not substitute professional investment advice. If not stated otherwise, analytical outputs represent an opinion as of the date of their publishing, whilst can be changed without previous notice.

All information and views used to produce or found in the text of analytical outputs originate or are based on several sources, which UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s. considers to be trustworthy. Despite devoting all care to content and verification of these information and views, UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s. cannot guarantee their correctness, accuracy and completeness.

Rates, prices, yields, appreciations, performances or other parameters achieved by individual investment instruments in the past cannot in any case serve as an indicator or guarantee of future rates, prices, yields, appreciations, performances or other parameters of these or similar financial instruments. Each investment is always connected to the risk of value fluctuation and the return on invested funds is not guaranteed. Financial instruments denominated in foreign currencies are also exposed to fluctuations following the changes in exchange rates, which can have both positive and negative influence particularly on their rates, prices, appreciations or yields. Change in circumstances affecting the derivation of recommendation can result in loss of validity of the respective recommendation.

UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., is not responsible in any way for potential damages arising from using information in the analytical outputs. UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., is not responsible for any losses resulting from investment established following any recommendation, forecast or other information contained in the analytical outputs.

Securities, financial instruments or strategies mentioned in analytical outputs do not have to be suitable for every investor. UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s. recommends to all investors to seek professional advice for their investment intentions and decisions prior to their realization.